

Patirk, kurk, augink bendruomenę

Praktiniai sprendimai mokyklų lyderiams socialinių ir
emocinių kompetencijų ugdymui

Sigita Girdzijauskienė, Mindaugas Kazlauskas, Mamerta Ralytė, Stina Lindbad,
Lotta Carlegård, Anna Aldén, Mürsel Koca, Burak Delier,
Akvilė Girdzijauskaitė, Laura Stašaitytė

Vilnius

2026

Erasmus+ Cooperation partnerships in school education project:

„EmpowerED: Building Emotional Strength and Social Resilience through Art and Outdoor Education“

Projekto nr. 2024-1-LT01-KA220-SCH-000253448

Partneriai:

Vilniaus universitetas (Lietuva)

Miško briedžio mokykla, MB (Lietuva)

L2 Consulting AB (Švedija)

Uppsala Kommun (Svedija)

Sakarya Universitesi (Turkija)

Vilniaus
universitetas

Uppsala
kommun

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

Bendrai finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Šis leidinys atspindi tik autorių nuomonę, todėl Nacionalinė agentūra ir Europos Komisija negali būti laikomos atsakingomis už jame pateiktą informaciją.

© Copyright 2026 EmpowerED

Turinys

Įvadas	4
Socialinės ir emocinės kompetencijos bei jų ugdymas	5
Lauko pedagogika ir meninė raiška kaip erdvė socialinėms ir emocinėms kompetencijoms augti	7
Socialinis ir emocinis ugdymas ir darnus mokyklos vystymasis	8
Mokyklos vadovų vaidmuo kuriant tvarią socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo praktiką	9
SOCIALINIŲ EMOCINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS KASDIENĖJE IR MOKYKLOS VEIKLOJE	10
I. ORGANIZACINIO LYGMENS VEIKSMAI	12
1 veiksmas. Bendros socialinio ir emocinio ugdymo vizijos komunikavimas mokyklos bendruomenei	12
2 veiksmas. Personalo kompetencijų stiprinimas pasitelkiant tarptautinius socialinių ir emocinių kompetencijų mokymus	13
3 veiksmas. Mokyklos duomenų naudojimas socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo įgyvendinimo stebėsenai	15
II. MOKYKLOS BENDRUOMENĖS ĮTRAUKIMAS	16
4 veiksmas. Mokyklos socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo renginio organizavimas	16
5 veiksmas. Tvarumo integravimas per kūrybinius bendruomeninius projektus	17
III. SOCIALINIO IR EMOCINIO UGDYMO INTEGRAVIMAS Į MOKYMO(SI) PROCESĄ	18
6 veiksmas. Teminių socialinio ir emocinio ugdymo savaitių organizavimas	18
7 veiksmas. Struktūruotos refleksijos taikymas	20
8 veiksmas. Bendraamžių mentorystės diegimas	21
IV. INFRASTRUKTŪROS TOBULINIMAS	22
9 veiksmas. Socialinio ir emocinio ugdymo sodo kūrimas	22
10 veiksmas. Socialinio ir emocinio ugdymo refleksijos erdvių kūrimas mokyklos aplinkoje	23
Literatūra	25
Apie autorius	26

Ivadas

Mokykla turi būti vieta, kur harmoningai ugdomas visas žmogus – ne tik protas, bet ir jausmai, santykiai, kūryba bei ryšys su aplinka. Šiandienos pasaulyje, kuriame vaikai ir jaunuoliai susiduria su nuolat besikeičiančiais iššūkiais, socialinės ir emocinės kompetencijos yra ne mažiau svarbios nei akademiniai pasiekimai. Vis dėl to šie gebėjimai neretai atsiduria antrame plane, užleisdami vietą akademinių žinių patikrinimams, kontroliniams darbams, testams. Menas ir ugdymas lauke, kaip gyvas, patyriminis mokymasis, tampa vertingu būdu grąžinti jausmų, santykių, kūrybos ir žinių pusiausvyrą.

Vilniaus universitetas kartu su partneriais iš Miško briedžio mokyklos (Lietuva), akcinės bendrovės „L2 Consulting“ (Švedija), Upsalos komunos gamtos mokykla (Uppsala Kommun naturskola, Švedija) ir Sakarijos universiteto (Sakarya Universitesi, Turkija) įgyvendina Erasmus+ projektą „EmpowerED: Building Emotional Strength and Social Resilience through Art and Outdoor Education“ (Nr. 2024-1-LT01-KA220-SCH-000253448). Projekto tikslas – taikant patyriminius mokymo metodus – meno ir lauko pedagogikos principų derinį, stiprinti mokytojų kompetencijas ugdyti vyresniųjų mokinių socialines ir emocines kompetencijas.

Įgyvendinant projektą buvo parengta mokytojams skirta [knyga](#), („Patirk, kurk, augink. Socialinis ir emocinis ugdymas taikant ugdymą lauke ir meną“) kurioje pateikiamos veiklos, skirtos vyresniųjų mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymui, taikant meną ir ugdymą lauke. Tačiau tyrimai rodo, kad su mokinių įsitraukimu, savijauta ir mokymosi pasiekimais glaudžiai susijusios yra mokytojų socialinės ir emocinės kompetencijos. Taip pat nustatyta, kad stiprinant pačių mokytojų socialines ir emocines kompetencijas gerėja jų savijauta, profesinis veiksmingumas ir klasės klimatas, o tai teigiamai veikia ir mokinius. Todėl į socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą(si) turėtų įsitraukti visa mokyklos bendruomenė. Siekdami prisidėti prie mokyklos bendruomenės kaitos, šį leidinį skiriame mokyklų vadovams, siūlydami idėjas, kaip kurti mokymosi aplinką ir veiklas, kuriose dalyvautų ir mokytojai, ir mokiniai, o per patirtį gamtoje ir kūrybinę veiklą mokytųsi pažinti save, būti su kitais ir gyventi darniai su juos supančiu pasauliu. Leidinyje pristatomos veiklos gali būti įkvėpimo šaltiniu tolesnei kūrybai, o jas galima įgyvendinti tokia tvarka ir tokiu mastu, kokio reikia konkrečiai mokyklai.

Nuoširdžiai dėkoju kolegoms Mindaugui Kazlauskui, Akvilei Girdzijauskaitei, Mamertai Ralytei, Laurai Stašaitytei, Stinai Lindbad, Lottai Carlegård, Annai Aldén, Mürseliui Kocai, Burakui Delierui, kurių žinios, patirtis ir kūrybiškumas buvo neįkainojami dirbant projekte.

Projekto vadovė Sigita Girdzijauskienė

Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas

Socialinės ir emocinės kompetencijos Lietuvos švietimo sistemoje suprantamos kaip sudedamoji mokinių gebėjimų dalis, nes jos yra svarbios tiek asmeninei gerovei, tiek sėkmei mokykloje ir už jos ribų (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija [ŠMSM], 2022; Lietuvos Respublikos Seimas, 2011). Nuo 2023 m. mokslo metų Lietuvos mokyklose įgyvendinama Gyvenimo įgūdžių bendroji programa, kurioje socialinis ir emocinis ugdymas yra kertinis elementas (ŠMSM, 2022). Socialinės ir emocinės kompetencijos numatomos ir Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosiose programose kaip viena iš ugdomų kompetencijų sričių (ŠMSM, 2022). Jų ugdymo svarba pabrėžiama svarbiausiuose strateginiuose švietimo dokumentuose, tokiuose kaip Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2021–2030 m. švietimo plėtros programa ir Geros mokyklos koncepcija (Lietuvos Respublikos Seimas, 2011; Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2021; ŠMSM, 2015).

Socialinės ir emocinės kompetencijos yra gebėjimas atpažinti ir valdyti emocijas, efektyviai spręsti problemas ir užmegzti teigiamus santykius su kitais – įgūdžiai, kurie yra būtini ir vaikams, ir suaugusiesiems. Mokslininkų įsteigta Bendradarbiavimo akademiniam, socialiniam ir emociniam ugdymui organizacija CASEL (angl. Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning) išskyrė penkias pagrindines socialinių ir emocinių kompetencijų grupes, kurios yra esminės visapusiškai asmenybei (CASEL, 2020):

Savivoka – gebėjimas suvokti savo emocijas, vertybes ir mintis, kurios daro įtaką elgesiui. Savivoka apima savo stiprybių ir silpnybių suvokimą, pasitikėjimą savimi bei optimizmo lygį.

Savitvarda – gebėjimas efektyviai valdyti savo emocijas, mintis ir elgesį įvairiomis aplinkybėmis. Tai apima streso valdymą, impulsų kontrolę, savęs motyvavimą ir discipliną siekiant asmeninių ir akademinių tikslų.

Socialinis sąmoningumas – gebėjimas jausti empatiją ir suprasti kitų žmonių būseną, pripažinti skirtingų kultūrų socialines ir etnines normas bei elgesio ypatybes. Socialinis sąmoningumas skatina atsakomybę už kitus.

Bendravimo įgūdžiai – gebėjimas kurti ir palaikyti draugiškus santykius su įvairiais žmonėmis ar grupėmis. Bendravimo įgūdžiai apima gebėjimą bendradarbiauti, konstruktyviai spręsti konfliktus, atsisipirti netinkamam socialiniam spaudimui bei suteikti pagalbą kitiems.

Atsakingas sprendimų priėmimas – gebėjimas priimti konstruktyvius ir moralės normų nepažeidžiančius sprendimus, susijusius su asmeniniu ir socialiniu elgesiu. Tai aprėpia atsakomybės prisiėmimą bei gebėjimą identifikuoti ir spręsti problemas.

Socialinis ir emocinis ugdymas yra neatskiriama švietimo ir žmogaus raidos dalis. Ugdymas padeda jauniems žmonėms ir suaugusiems įgyti bei taikyti žinias, įgūdžius ir nuostatas, būtinas kurti savo tapatybę, valdyti emocijas, siekti asmeninių ir kolektyvinių tikslų, jausti ir rodyti empatiją, palaikyti santykius bei priimti atsakingus ir atjaučiančius sprendimus (Weissberg et al., 2015).

Josephas A. Durlakas kartu su kolegomis (2011), atlikę išsamią 213 mokyklų besimokančių įvairaus amžiaus 270034 mokinių metaanalizę apie socialinio ir emocinio ugdymo programų poveikį, nustatė, kad, palyginti su kontrolinėmis grupėmis, programų dalyviai turėjo žymiai geresnius socialinius ir emocinius įgūdžius, reikšmingai išaugo dalyvių savęs vertinimas ir įsitraukimas į mokyklines veiklas, pagerėjo pažymiai bei sumažėjo probleminis elgesys.

Ypač svarbus šių mokslinių tyrimų atradimas, kad programas vykdomi tų mokyklų mokytojai. Vadinas, ugdant mokinių socialines ir emocines kompetencijas, nebūtina kviesti specialistų, nes tai efektyviai daro mokyklų mokytojai. Tačiau norint užtikrinti sėkmingą socialinio ir emocinio ugdymo integraciją į ugdymo praktiką ir klasės kultūrą, mokytojams būtina suteikti tinkamus mokymus ir nuolatinę pagalbą.

Sėkmingas socialinio ir emocinio ugdymo integravimas į mokyklų programas gali pagerinti mokinių akademinius pasiekimus, elgesį ir emocinę gerovę, taip pat sukurti palankesnę mokymosi aplinką. Mokytojai atlieka pagrindinį vaidmenį įgyvendinant socialinio ir emocinio ugdymo programas, mat jie tiesiogiai bendrauja su mokiniais ir gali padėti jiems ugdyti svarbias socialines bei emocines kompetencijas.

Taigi, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas tampa neatsiejama šiuolaikinės mokyklos dalimi, apimančia ne tik mokymą, bet ir visą mokyklos gyvenimą bei bendruomenės santykius.

Lauko pedagogika ir meninė raiška kaip erdvė socialinėms ir emocinėms kompetencijoms augti

Per patirtis gamtoje ir kūrybines veiklas mokiniams ir mokytojams suteikiama galimybė geriau pažinti save, kurti santykį su kitais ir ugdytis atsakomybę už juos supantį pasaulį. Kai ugdymas perkeliamas į mokyklos kiemą, gamtinį ar kultūrinį kraštovaizdį, mokymasis tampa artimesnis bendruomenei, įtraukiama daugiau pojūčių ir stiprinami įvairūs gebėjimai. Be kita ko, didėja fizinis aktyvumas, kurio nauda fizinei ir psichikos sveikatai yra plačiai žinoma.

Ugdymas lauke – tai ugdymo prieiga, grindžiama autentiškų patirčių ir refleksijos sąveika. Jau kurį laiką vis plačiau pripažįstama, kad ugdymas lauke yra naudingas vaikų ir jaunimo raidai, sveikatai ir gerovei (Becker et al., 2017; Mann et al., 2021). Neabejotinai tokią pat naudą gauna ir suaugusieji. Ugdymas lauke prisideda prie:

pasitikėjimo savimi ir atkaklumo: raminantis gamtos poveikis padeda ilgiau išlaikyti dėmesį. Tai ypač svarbu patiriantiems dėmesio sunkumų.

atsparumo ir rizikos vertinimo gebėjimų: lauke kylantys iššūkiai ugdo gebėjimą priimti atsakingus sprendimus ir stiprina atsparumą susidūrus su sunkumais.

socialinių ryšių stiprinimo: aplinkos pakeitimas sudaro sąlygas keisti neefektyvius elgesio modelius, ugdo empatiją ir skatina bendradarbiavimą.

gilesnio mokymosi: visų pojūčių įtraukimas padeda formuoti gilesniam supratimui, kuris stiprina mokinių pasitikėjimą savo akademiniiais gebėjimais ir jų gebėjimą spręsti sudėtingas problemas.

fizinės ir psichikos sveikatos: judėjimas ir atsigavimas vyksta natūraliai ir yra nuosekliai skatinami.

pozityvios grupės dinamikos: ugdantis lauke gali atsirasti naujų vaidmenų, santykių ir bendradarbiavimo būdų.

Ugdymas pasitelkiant meninę raišką yra ne vien estetinis klausimas, bet ir veiksmingas metodas sistemingai ugdyti mokinių socialinius ir emocinius gebėjimus. Kai meninė raiška integruojama į tokius dalykus kaip socialiniai, gamtos mokslai ar kalbos, gilėja socialinių klausimų supratimas ir kuriama įtrauki mokymosi aplinka. Tyrimai rodo, kad mokiniai, kurie reguliariai dalyvauja meninėse veiklose, pasiekia geresnių akademinių rezultatų, labiau įsitraukia į ugdymo procesą ir kuria stipresnius tarpusavio santykius (Catterall et al., 2012; Winner et al., 2013).

Meninės veiklos suteikia mokiniams saugią erdvę tyrinėti ir įvardyti sudėtingus jausmus, tokiu būdu stiprinama savivoka. Bendri projektai taip pat ugdo gebėjimą ieškoti kompromisų, aktyviai klausytis ir pagarbiai priimti skirtumus, o tai prisideda prie socialinės brandos. Meniniai procesai mažina stresą ir gerina grupės dinamiką, taip kurdami įtraukesnę ir pozityvesnę mokymosi aplinką.

Kūrybiškumas natūraliai atveria pokalbius apie teisingumą, atsakomybę ir tapatybę – tai yra mokyklos demokratinės misijos pagrindas ir svarbi vertybinio ugdymo dalis.

Kai ugdymas lauke ir meninė raiška derinami tarpusavyje, jie sustiprina vienas kitą: patirtinis mokymasis gamtoje susitinka su refleksyviu ir išraiškingu meno požiūriu. Kartu jie kuria tokią mokymosi aplinką, kurioje mokiniai gali augti akademine, socialine, emocine ir sveikatos prasme, o mintims, jausmams, santykiams ir žinioms atsiranda vietos.

Socialinis ir emocinis ugdymas ir darni mokyklos raida

Visa mokyklos aplinka yra svarbi mokinių mokymuisi ir gerovei. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas mokykloje negali būti fragmentiškas ar apsiriboti pavienėmis iniciatyvomis – jis reikalauja nuoseklaus ir visos mokyklos bendruomenės įsitraukimo.

Svarbu pabrėžti, kad socialinės ir emocinės kompetencijos ugdomos ne tik per atskiras veiklas – jas formuoja visa mokyklos kultūra: santykiai, kasdienės veiklos ir sprendimų priėmimas. Todėl būtinas sistemingas požiūris, apimantis visos mokyklos bendruomenės – mokytojų, vadovų, švietimo pagalbos specialistų, mokinių ir tėvų – įsitraukimą. Ne mažiau svarbus yra ir pačių mokytojų socialinių ir emocinių kompetencijų stiprinimas, kuris siejamas su palankesniu klasės klimatu, mokinių gerove ir ugdymo kokybe (Jennings, & Greenberg, 2009; Savina et al., 2025). Todėl tvariai mokyklos raidai būtina užtikrinti tinkamas darbo sąlygas, aiškią lyderystę ir rūpestį mokytojų psichikos sveikata, o mokyklos veikla turi būti nuosekli ir vientisa – jos deklaruojamos vertybės ir tikslai turi atsispindėti kasdienėje praktikoje.

Šis sisteminis požiūris glaudžiai siejasi su mokymusi darniai plėtrai, kur pabrėžiama, kad tvarumas mokykloje nėra atskira tema, o visą mokyklos gyvenimą apimantis principas, integruojamas į ugdymo turinį, vertybes, santykius ir sprendimų priėmimą. Socialinis ir emocinis ugdymas šioje perspektyvoje tampa esmine grandimi, nes padeda ugdyti socialiniam tvarumui būtinas kompetencijas – empatiją, atsakomybę, bendradarbiavimą ir gebėjimą veikti kartu (UNESCO, 2020; UNESCO, 2024).

Projektas „EmpowerED“ (2024–2026) šią nuostatą įgyvendina pasitelkdamas ugdymą lauke ir meninę raišką. Šie ugdymo būdai sudaro palankias sąlygas socialinių ir emocinių kompetencijų plėtojimui: veikla gamtoje padeda mažinti stresą, stiprina pasitikėjimą savimi ir ryšį su kitais, o meninė veikla skatina kūrybiškumą, saviraišką ir bendradarbiavimą (Maller et al., 2006; Farrington et al., 2019). Svarbu tai, kad tokiose veiklose socialinės ir emocinės kompetencijos dažnai ugdomos natūraliai, per patirtį, o ne tik tiesiogiai mokant.

Mokytojams parengta knyga „Patirk, kurk, augink! Socialinis ir emocinis ugdymas taikant ugdymą lauke ir meną“ siūlo konkrečias veiklas, kurias galima taikyti dirbant su mokiniais. Tačiau siekiant ilgalaikio poveikio, vien mokytojų taikomų metodų nepakanka – būtinas visos mokyklos bendruomenės įsipareigojimas. Todėl šis leidinys skirtas mokyklų vadovams ir kitiems sprendimų priėmėjams, siekiant padėti kurti sąlygas, kurios leistų socialinį ir emocinį ugdymą nuosekliai integruoti į mokyklos gyvenimą.

Leidinyje pristatomos veiklos gali būti taikomos lanksčiai, atsižvelgiant į konkrečios mokyklos poreikius. Jos skirtos ne tik mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymui, bet ir visos mokyklos bendruomenės gerovei stiprinti, bendradarbiavimui plėtoti bei socialiniam tvarumui kurti.

Mokyklos vadovų vaidmuo kuriant tvarią socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo praktiką

Ugdymo lauke, meninės raiškos ir socialinio bei emocinio ugdymo dėmė gali padėti kurti tokią mokyklą, kurioje socialinis tvarumas būtų ne tik siekinys strateginiuose dokumentuose, bet ir gyva, kasdienė mokinių patirties dalis.

Kad šios perspektyvos įsitvirtintų, nepakanka pavienių projektų ar pavienių entuziastingų žmonių iniciatyvų – būtina bendra mokyklos strategija, kuri atskiras veiklas paverstų tvaria mokyklos veiklos dalimi. Šiame procese mokyklos vadovai atlieka svarbų vaidmenį, nes gali jį kryptingai formuoti:

Nustatyti prioritetus ir atsisakyti perteklinių veiklų: aiškiai įvardyti, ko galima ir ko reikėtų atsisakyti, kad atsirastų išteklių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymui ir apskritai psichikos sveikatos stiprinimui.

Užtikrinti išteklius ir planavimą: pasirūpinti, kad mokytojai turėtų prieigą prie reikalingų priemonių, tinkamos įrangos ir, svarbiausia, bendro planavimo laiko, būtino tarpdalykiniam bendradarbiavimui.

Kurti saugią inovacijų kultūrą: kurti organizaciją, kurioje „nesėkmės“ būtų vertinamos kaip vertingos mokymosi patirtys, suteikiančios mokytojams ir mokiniams drąsos išbandyti naujus metodus ir veiklas.

Užtikrinti tvarumą: sutarti ir įgyvendinti, kad socialinis ir emocinis ugdymas lauke ir per meną taptų natūralia ir nuoseklia mokyklos gyvenimo dalimi, o ne laikina iniciatyva.

Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas kiesdieninėje mokyklos veikloje

Siekiant, kad socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas taptų kasdienės mokyklos veiklos dalimi, svarbu turėti praktinių sprendimų. Parengėme keletą pavyzdžių, kaip galėtų būti ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos pasitelkiant lauko pedagogikos principus, meną ir įtraukiant visą mokyklos bendruomenę.

Siūlomi pavyzdžiai (jie toliau vadinami veiksmais) žemėlapyje pažymėti kaip stotelės, o pats žemėlapis atskleidžia skirtingus kelius link tvarios, socialinių ir emocinių kompetencijų tobulinimu grįstos mokyklos kultūros, kurioje vietos atsiranda visoms šioms dalims. Nebūtina visko įgyvendinti iš karto – galima pradėti nuo mažų žingsnių, nuo veiklų ar temų, kurios aktualios daugeliui, ir į procesą įtraukti mokinius, mokytojus ir kitus bendruomenės narius. Susikurkite aiškų tikslą arba viziją. Gilinkite žinias dalyvaudami kvalifikacijos tobulinimo veiklose, semdamiesi patirties iš kitų mokyklų ar mokslinių tyrimų ir dalykitės savo darbu, kad įkvėptumėte kitus – pokyčiams reikia laiko, tačiau kiekvienas žingsnis yra vertingas.

Jūs patys sprendžiate, kuriuos veiksmus įgyvendinsite, kaip juos organizuosite ir kokia tvarka vykdysite, atsižvelgdami į savo poreikius ir į tai, ką jau esate nuveikę anksčiau. Kitaip tariant, laikykite juos įkvėpimo šaltiniu ir parama mokyklos tobulinimo procese.

Visi veiksmai suskirstyti į keturias pagrindines temines sritis, atspindinčias skirtingus visos mokyklos lygmens įgyvendinimo aspektus.

Socialiniam ir emociniam ugdymui palankios mokyklos kūrimo kelias

1

Ognizacinio
lygmens
veiksmai

2

Mokyklos
bendruomenės
įtraukimas

3

Socialinio ir
emocinio ugdymo
integravimas į
mokymo(si)
procesą

4

Infrastruktūros
tobulinimas

I. ORGANIZACINIO LYGMENS VEIKSMAI

Visos mokyklos požiūris į socialinį ir emocinį ugdymą reikalauja suderinamumo tarp mokyklos administracijos prioritetų, mokytojų taikomos ugdymo praktikos ir planavimo procesų. Toliau pateikti veiksmai yra tik keli praktinių idėjų pavyzdžiai, kuriuos mokyklų vadovai gali pritaikyti siekdami integruoti socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą į strateginius planus, profesinio tobulėjimo veiklas ar lyderystės praktiką.

1 veiksmas. Bendros socialinio ir emocinio ugdymo vizijos komunikavimas mokyklos bendruomenei

Administracijos vaidmuo

Šis veiksmas padeda mokyklos vadovams socialinį ir emocinį ugdymą paversti ne atsitiktine iniciatyva, o tikru visos mokyklos prioritetu, susijusiu su mokinių pasiekimais, savijauta ir tarpusavio bendravimu. Bendra vizija leidžia aiškiai suprasti, kad tai nėra „papildoma veikla“, bet tai, kas persmelkia kasdienį mokymą, bendravimą ir sprendimus mokykloje.

Kai tokia vizija yra aiškiai įvardyta ir nuosekliai komunikuojama, lengviau suderinti mokytojų veiklas, mokinių lūkesčius ir bendruomenės įsitraukimą. Tuomet visus jungia bendros vertybės – empatija, bendradarbiavimas ir atsakomybė.

Tikslinė grupė

Mokyklos vadovų komanda, mokytojai, mokiniai, tėvai (globėjai, rūpintojai) ir vietos bendruomenės partneriai.

Laikotarpis

Pradinis vizijos rengimas:
4–6 savaitės.

Peržiūra: kartą per trimestrą / semestrą.

Siūlomas įgyvendinimo kelias

- Įtraukti socialinio ir emocinio ugdymo prioritetus į mokyklos strateginį planą;
- Aptarti socialinio ir emocinio ugdymo integraciją mokytojų ar vadovų susitikimuose;
- Komunikuoti bendras vertybes per mokyklos renginius, susirinkimus ar naujienlaiškius;
- Įtraukti tėvus ir bendruomenės atstovus į diskusijas apie mokyklos vertybes ir gerovę;
- Išryškinti patyriminio mokymosi gamtoje ir meno svarbą socialinio ir emocinio ugdymo rezultatams.

Pavyzdys

Mokykla gali organizuoti bendruomenės seminarą ar forumą, kuriame mokiniai, mokytojai ir tėvai kartu aptaria bendras vertybes, susijusias su komunikacija, bendradarbiavimu ir gerove, bei ieško būdų, kaip šias vertybes integruoti į kasdienę mokyklos praktiką.

Išlaidos

Nemokama arba labai mažai išlaidų reikalaujantis veiksmas.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Stiprina savimone, empatiją ir atsakingą sprendimų priėmimą.

2 veiksmas.

Personalo kompetencijų stiprinimas pasitelkiant tarptautinius socialinių ir emocinių kompetencijų mokymus

Administracijos vaidmuo

Efektyvus socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo įgyvendinimas priklauso ne tik nuo pasirinktų programų, bet ir nuo mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų pasirengimo bei pasitikėjimo integruojant socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą į kasdienę praktiką. Šis veiksmas leidžia mokyklos vadovams stiprinti vidinius gebėjimus, sudarant sąlygas dalyvauti profesinio tobulėjimo veiklose, susijusiose su socialinių ir emocinių kompetencijų, meniniu ugdymu ir lauko pedagogika.

Vertinant organizaciniu požiūriu, dalyvavimas struktūruoto mokymosi veiklose padeda pereiti nuo pavienių mokytojų iniciatyvų prie koordinuoto visos mokyklos įgyvendinimo modelio. Mokyklos administracijos vaidmuo yra esminis identifikuojant tinkamas mokymosi galimybes, sudarant dalyvavimo galimybes ir užtikrinant žinių sklaidą mokykloje po mokymų.

Tarptautinės profesinio tobulėjimo iniciatyvos taip pat prisideda prie ilgalaikio socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo tvarumo, stiprindamos darbuotojų motyvaciją ir bendrą socialinio ir emocinio ugdymo principų supratimą.

Tikslinė grupė

Mokytojai, mokyklos vadovų komanda ir švietimo pagalbos specialistai.

Laikotarpis

Galimybių paieška: nuolat.

Dalyvavimas mokymuose: 2–5 dienos.

Žinių sklaida mokykloje: 2–4 savaitės po dalyvavimo.

**Siūlomas
įgyvendinimo
kelias**

- Identifikuoti nacionalines ir tarptautines profesinio tobulėjimo galimybes, susijusias su socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymu;
- Skatinti darbuotojų dalyvavimą Erasmus+ KA1 mobilumo veiklose;
- Išnagrinėti galimybes dalyvauti Erasmus+ tarptautinio bendradarbiavimo veiklose (Išnagrinėti galimybes dalyvauti Erasmus+ tarptautinio bendradarbiavimo veiklose (TBV), kurios siūlo trumpalaikius mokymus mokyklų darbuotojams), kurios siūlo trumpalaikius mokymus mokyklų darbuotojams;
- Skirti laiko dalyvavusiems darbuotojams pasidalinti įgytomis žiniomis susitikimų ar vidinių mokymų metu;
- Integruoti mokymų rezultatus į mokyklos strateginį planą ir jo įgyvendinimo veiklas.

Pavyzdys:

Mokykla gali deleguoti du mokytojus ar specialistus dalyvauti tarptautiniuose trumpalaikiuose mokymuose apie socialinių ir emocinių kompetencijų integraciją per ugdymą gamtoje, finansuojamuose per Erasmus+ KA1 ar TCA (Mokykla gali deleguoti kelis mokytojus ar specialistus dalyvauti tarptautiniuose trumpalaikiuose mokymuose apie socialinių ir emocinių kompetencijų integraciją per ugdymą gamtoje, finansuojamuose Erasmus+ programos (veiklos KA1 ar TBV)). Po mokymų, dalyviai gali organizuoti vidinį seminarą kolegoms, kurio metu pristatytų praktinius metodus (pvz., menų refleksijos veiklas ar bendradarbiavimo užduotis gamtoje) ir padėtų juos pritaikyti mokyklos kontekste.

Išlaidos

Gali būti finansuojama per Erasmus+ ar kitas viešai prieinamas profesinio tobulėjimo programas.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Stiprina pačių mokytojų emocinį sąmoningumą, bendradarbiavimą ir atsakingą sprendimų priėmimą bei ugdo mokinių socialines ir emocines kompetencijas.

Administracijos vaidmuo

Šis veiksmas padeda mokyklos vadovams vertinti, kaip sekasi ugdyti socialines ir emocines kompetencijas, ir pastebėti, kur dar reikia skirti daugiau dėmesio ar siekti didesnių pokyčių. Reguliariai peržiūrimi duomenys leidžia užtikrinti, kad šios iniciatyvos neliktų pavienės, o taptų natūralia kasdienės mokyklos gyvenimo dalimi.

Kai stebėseną yra paprasta ir aiški, lengviau priimti pagrįstus sprendimus ir laiku reaguoti į iššūkius, susijusius su mokinių savijauta, bendradarbiavimu ar įsitraukimu. Toks duomenų naudojimas taip pat padeda visai bendruomenei geriau suprasti, kad socialinis ir emocinis ugdymas yra bendras visos mokyklos reikalas, ir skatina jį nuosekliai taikyti skirtingose klasėse.

Siūlomas įgyvendinimo kelias

- Pasirinkti paprastus socialinio emocinio ugdymo įgyvendinimo rodiklius (pvz., mokinių dalyvavimą organizuojamose veiklose, lankomumą, elgesio incidentus, tarpusavio sąveikos iššūkius);
- Vykdyti trumpas mokinių ir/ar mokytojų apklausas apie mokyklos klimatą ir gerovę;
- Analizuoti esamus stebėjimo duomenis ar mokytojų grįžtamąjį ryšį;
- Dalintis informacija apie pokyčius darbuotojų susitikimuose;
- Naudoti rezultatus planuojant tolesnes socialinio ir emocinio ugdymo veiklas ar mokymus.

Pavyzdys:

Mokykla gali kiekvieno laikotarpio pabaigoje analizuoti anoniminius elgesio ar lankomumo duomenis, siekdama nustatyti mokinių bendradarbiavimo ar įsitraukimo tendencijas. Remdamasi rezultatais, vadovybė gali nuspręsti įtraukti papildomas refleksijos veiklas, bendraamžių mentorystę ar tikslinę pagalbą mokytojams.

Išlaidos

Galima naudoti esamas apklausų ar mokyklos duomenų sistemas.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Stiprina emocijų reguliavimą, socialinį sąmoningumą ir atsakingą sprendimų priėmimą, užtikrinant savalaikį socialinio ir emocinio ugdymo praktikos koregavimą.

Tikslinė grupė

Mokyklos vadovų komanda, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo grupė, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai.

Laikotarpis

2–3 savaitės.

Rodiklių nustatymas:

2–3 savaitės.

Duomenų rinkimas: kartą per trimestrą / semestrą.

Peržiūra socialinio emocinio ugdymo grupės susitikimų metu.

II. MOKYKLOS BENDRUOMENĖS ĮTRAUKIMAS

Toliau pateikti veiksmai siūlo praktines idėjas, kurias mokyklos gali pritaikyti siekdamos įtraukti platesnę bendruomenę į socialinio ir emocinio ugdymo iniciatyvas ir patyriminio mokymosi veiklas. Šie veiksmai pabrėžia mokyklos ir bendruomenės bendradarbiavimo svarbą ugdant socialines ir emocines kompetencijas, nes tėvų ir bendruomenės partnerių įsitraukimas stiprina bendrą atsakomybę už gerovę bei įtvirtina tokias vertybes kaip empatija, bendradarbiavimas ir įtrauktis.

4 veiksmas.

Mokyklos socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo renginio organizavimas

Administracijos vaidmuo

Šis veiksmas leidžia mokyklos vadovams stiprinti socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą organizuojant visos mokyklos renginius, kurie papildo klasėje vykstantį ugdymą. Tokie renginiai sukuria bendras patyriminio mokymosi galimybes, kuomet mokiniai, mokytojai ir kiti bendruomenės nariai dalyvauja veiklose, skatinančiose empatiją, komunikaciją ir bendradarbiavimą.

Vertinant organizacinio požiūriu, tokie renginiai stiprina socialinį ir emocinį ugdymą kaip bendrą atsakomybę, įtraukdami įvairias suinteresuotas grupes, įskaitant tėvus ir vietos partnerius. Administracijos vaidmuo yra esminis koordinuojant pasirengimą tarp skirtingų padalinių, paskirstant bendras erdves ir skatinant aktyvų bendruomenės įtraukimą.

Tikslinė grupė

Mokiniai, mokytojai, tėvai (globėjai, rūpintojai) ir vietos bendruomenės nariai.

Laikotarpis

Pasirengimas: 4–6 savaitės.

Įgyvendinimas: 1 diena.

Peržiūra: artimiausioje darbuotojų ar įgyvendinimo grupės susitikime.

Siūlomas

įgyvendinimo kelias

- Skirti laiko tarpdisciplininių veiklų planavimui;
- Pakviesti dalyvauti tėvus ir bendruomenės partnerius;
- Skatinti bendrą veiklų ar instaliacijų kūrimą;
- Sudaryti galimybes skirtingų amžiaus grupių bendradarbiavimui;
- Organizuoti refleksijos sesijas po renginio.

Pavyzdys:

Organizuojama „Jausmų mugė“, kurios metu mokiniai, mokytojai ir tėvai dalyvauja kūrybinėse ar interaktyviose veiklose, susijusiose su emocijų raiška ir bendradarbiavimu (pvz., bendrose meninėse instaliacijose, emocijų žemėlapių kūrime ar grupiniame pasakojimų kūrime).

Išlaidos

Nemokama arba labai mažų išlaidų reikalaujanti veikla, galima naudoti antrines žaliavas ir esamus mokyklos išteklius.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Skatina empatiją, komunikaciją ir socialinį sąmoningumą.

5 veiksmas.**Tvarumo integravimas per kūrybinius bendruomeninius projektus****Administracijos vaidmuo**

Šis veiksmas leidžia mokyklos vadovams ugdyti socialiai atsakingą elgesį integruojant tvarumo temas į mokyklos ir bendruomenės veiklas. Vietoje to, kad tvarumo ugdymas apsiribotų tik pamokomis, vadovybė gali inicijuoti kūrybinius projektus, įtraukiančius mokinius, mokytojus ir vietos bendruomenę.

Tokios iniciatyvos sudaro sąlygas mokiniams praktikuoti empatiją, bendrą atsakomybę ir kolektyvinį sprendimų priėmimą realiose socialinėse situacijose. Administracijos vaidmuo svarbus koordinuojant partnerystes, paskiriant erdves ir skatinant bendruomenės įtraukimą.

Tikslinė grupė

Mokiniai, mokytojai, tėvai (globėjai, rūpintojai) ir vietos bendruomenės nariai.

Laikotarpis

Projekto trukmė: 4–8 savaitės.

Viešas pristatymas:

paskutinė projekto savaitė.

**Siūlomas
įgyvendinimo
kelias**

- Pasirinkti bendruomenei aktualią tvarumo temą;
- Įtraukti tėvus ir vietos partnerius;
- Skirti laiko bendram planavimui;
- Skatinti naudoti antrines žaliavas ar natūralias medžiagas;
- Organizuoti viešą parodą ar pristatymą.

Pavyzdys:

Organizuojama „Atliekų paroda“, kurioje mokiniai kartu su tėvais, bendruomenės partneriais kuria instaliacijas iš antrinių žaliavų, nagrinėdami vartojimo ar aplinkos atsakomybės temas.

Išlaidos

Nemokama arba labai mažai išlaidų reikalaujantis veiksmas.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Skatina socialinį sąmoningumą, empatiją ir atsakingą sprendimų priėmimą.

III. SOCIALINIO IR EMOCINIO UGDYMO INTEGRAVIMAS Į MOKYMO(SI) PROCESĄ

Ši veiksmų grupė orientuota į socialinio ir emocinio ugdymo integravimą į kasdienes mokymo praktikas ir socialines sąveikas mokykloje. Siekiant prasmingo socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo, būtina sudaryti sąlygas mokiniams jas taikyti realiose bendradarbiavimo situacijose.

6 veiksmas.

Teminių socialinio ir emocinio ugdymo savaitių organizavimas

Vadovų vaidmuo

Šis veiksmas padeda integruoti socialinį ir emocinį ugdymą į skirtingus mokomuosius dalykus, sukuriant apibrėžtą laikotarpį, per kurį socialinį ir emocinį kompetencijos ugdymas pasitelkiant tarpdisciplininį mokymą ir patyriminio ugdymo metodus. Teminės socialinio ir emocinio ugdymo savaitės suteikia galimybę derinti klasės veiklas, ugdymą gamtoje ir meninius metodus su platesniais mokyklos tikslais, susijusiais su bendradarbiavimu, empatija ir atsakingų sprendimų priėmimu.

Laikinais pereinant nuo dalykinio mokymo prie projekcinio ar veiklomis pagrįsto mokymosi, mokyklose sudaromos sąlygos mokiniams taikyti socialinius ir emocinius gebėjimus realiose situacijose. Mokyklos vadovų įsitraukimas yra svarbus koordinuojant pasirengimą tarp skirtingų dalykų mokytojų, planuojant laiką mokyklos tvarkaraštyje ir užtikrinant, kad su socialiniu ir emociniu ugdymu susiję tikslai būtų aiškiai komunuojami mokytojams.

Tikslinė grupė

Visų klasių mokiniai ir mokytojai.

Laikotarpis

Pasirengimas: 4–6 savaitės.

Įgyvendinimas: 1 savaitė.

Peržiūra: po darbuotojų susitikimo arba įgyvendinimo komandos aptarimo.

**Siūlomas
įgyvendinimo
kelias**

- Pasirinkti su socialinėmis ir emocinėmis kompetencijomis (ar atskiru įgūdžiu) susijusių temą (pvz., bendradarbiavimas, komunikacija, aplinkosauginė atsakomybė);
- Skirti laiko tarpdisciplininiam mokytojų planavimui;
- Skatinti dalykų mokytojus kurti veiklas, integruojančias socialinę ir emocinę kompetencijas į mokomąjį turinį;
- Į programą įtraukti ugdymo gamtoje ir menines veiklas;
- Savaitės pabaigoje organizuoti mokinių pristatymus arba grupines refleksijas.

Pavyzdys:

Bendradarbiavimo arba tvarumo savaitės metu mokiniai gali dalyvauti, pavyzdžiui, gamtos meno veikloje, kurioje mažos grupės kuria laikinas instaliacijas iš natūralių medžiagų, tokių kaip lapai, akmenys, šakos ar smėlis. Kiekviena grupė turi bendradarbiaudama sukurti meninį darbą, atspindintį tam tikrą vertybę (pvz., pasitikėjimą, empatiją ar atsakomybę). Kūrybinio proceso metu mokiniai diskutuoja, pasiskirsto vaidmenimis ir priima bendrus sprendimus. Baigusios darbą, grupės pristato savo kūrinius ir reflektuoja, kaip bendravo, sprendė nesutarimus ir palaikė vieni kitus.

Išlaidos

Nemokama arba labai mažai išlaidų reikalaujantis veiksmas, naudojant esamas tvarkaraščio galimybes ir turimas medžiagas.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Skatina bendradarbiavimo, komunikacijos ir atsakingo sprendimų priėmimo gebėjimų ugdymą.

7 veiksmas. Struktūruotos refleksijos taikymas

Administracijos vaidmuo

Šis veiksmas padeda integruoti refleksiją kaip sisteminę praktiką mokyklos socialinio ir emocinio ugdymo procese. Mokyklos vadovai užtikrina, kad, su socialiniu ir emociniu ugdymu susijusios patirtys, būtų nuosekliai papildomos struktūruotomis refleksijos galimybėmis, leidžiančiomis mokiniams apmąstyti savo emocines reakcijas, tarpusavio sąveikas ir sprendimų priėmimo procesus. Nuosekliai taikomos refleksijos padeda paversti pavienes socialinio ir emocinio ugdymo veiklas tęstiniu elgsenos ugdymu.

Užuoat diegus vieną centralizuotą refleksijos priemonę visos mokyklos mastu, galima sukurti bendrą refleksijos sistemą, apibrėžiančią refleksijos tikslą, dažnumą ir bendrą struktūrą. Toks požiūris leidžia užtikrinti nuoseklumą, kartu išlaikant lankstumą skirtingose klasėse ir amžiaus grupėse.

Siūlomas įgyvendinimo kelias

- Įtraukti refleksiją kaip nuolatinę socialinio ir emocinio ugdymo veiklą dalį;
- Parengti bendrus refleksijos klausimus ar gaires mokytojams;
- Integruoti refleksiją į klasės valandėles, ugdymą gamtoje ar projektines veiklas;
- Sudaryti galimybes mokytojams pasirinkti tinkamas refleksijos formas (rašytines, vizualines ar žodines);
- Skatinti įgyvendinimo komandas analizuoti apibendrintas įžvalgas (pvz., pasikartojančius bendradarbiavimo ar komunikacijos iššūkius) kaip mokyklos klimato stebėsenos dalį.

Pavyzdys:

Klasės lygmeniu mokiniai gali pildyti individualius arba grupinius „emocijų dienoraščius“, kuriuose reflektuoja bendradarbiavimo projektuose, ugdymo gamtoje veiklose ar kūrybinėse dirbtuvėse patirtas situacijas, aprašydami savo jausmus, bendravimą su kitais ir įgytas įžvalgas apie komandinį darbą bei sprendimų priėmimą.

Tikslinė grupė

Visų klasių mokiniai; įgyvendina mokytojai, vadovaujant mokyklos vadovams arba socialinį ir emocinį ugdymą įgyvendinančiai komandai.

Laikotarpis

Įgyvendinimas: kartą per mėnesį.

Peržiūra: kiekvieno ugdymo laikotarpio pabaigoje.

Išlaidos

Nemokama arba labai mažai išlaidų reikalaujantis veiksmas, naudojant sąsiuvinius ar jau turimas skaitmenines priemones.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Skatina savimone, empatiją, emocijų reguliavimą ir atsakingą sprendimų priėmimą.

8 veiksmas. Bendraamžių mentorystės diegimas

Administracijos vaidmuo

Šis veiksmas leidžia mokyklos vadovams stiprinti skirtingų amžiaus grupių mokinių tarpusavio ryšius, skatinančius bendradarbiavimą ir santykių kūrimą. Bendraamžių mentorystės sistemos sudaro galimybes mokiniams praktikuoti komunikaciją, empatiją ir bendrą problemų sprendimą realiose socialinėse situacijose.

Vertinant organizaciniu požiūriu, struktūruoti mentorystės ryšiai gali stiprinti neformalius pagalbos tinklus mokyklos bendruomenėje ir prisidėti prie pozityvių tarpusavio santykių normų, grindžiamų įtrauktimi ir tarpusavio pagalba, formavimo.

Tikslinė grupė

Skirtingų klasių mokiniai, koordinuojant mokytojus

Laikotarpis

Planavimas ir porų sudarymas:

4–6 savaitės

Įgyvendinimas: nuolat visus mokslo metus

Siūlomas

įgyvendinimo kelias

- Identifikuoti potencialius mentorus tarp vyresniųjų mokinių;
- Suteikti jiems pirminius mokymus ar gaires;
- Priskirti mentorus jaunesniesiems mokiniams;
- Numatyti reguliarius susitikimų laikus (pvz., kartą per mėnesį);
- Skatinti bendrąjį dalyvavimą mokymosi ar laisvalaikio veiklose.

Pavyzdys:

Vyresnieji mokiniai gali būti priskirti jaunesniesiems, siekiant padėti jiems lengviau adaptuotis mokykloje ar bendradarbiauti įgyvendinant projektus. Mentorius ir ugdytinio poros gali susitikti per pertraukas ar specialiai tam skirtu metu ir aptarti iššūkius, susijusius su grupiniu darbu, komunikacija ar mokyklos kasdienybe, taip ugdydamos tarpasmeninius gebėjimus kasdienėse situacijose.

Išlaidos

Nemokama arba labai mažai išlaidų reikalaujantis veiksmas.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Stiprina santykių kūrimo gebėjimus, empatiją ir bendradarbiavimą.

IV. INFRASTRUKTŪROS TOBULINIMAS

Šie veiksmai orientuoti į socialinio ir emocinio ugdymo integravimą į fizinę mokyklos aplinką, kuriant bendras erdves, skatinančias emocinį sąmoningumą, refleksiją ir pozityvią socialinę sąveiką. Socialinio ir emocinio ugdymo principus atitinkančių elementų įtraukimas į mokyklos infrastruktūrą gali sudaryti neformalias galimybes mokiniams ugdytis savireguliacijos ir bendradarbiavimo gebėjimus. Toliau pateikiami veiksmai siūlo praktines idėjas, kurias mokyklos gali pritaikyti siekdamos integruoti socialinio ir emocinio ugdymo principus į kasdienes mokyklos erdves.

9 veiksmas. Socialinio ir emocinio ugdymo sodo kūrimas

Administracijos vaidmuo

Šis veiksmas leidžia mokyklos vadovams skatinti socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą per dalyvavimą bendrose lauko mokymosi erdvėse. Mokyklos sodai gali suteikti galimybių bendram planavimui, atsakomybės pasidalijimui ir refleksijai apie rūpinimąsi aplinka.

Vertinant organizaciniu požiūriu, tokios iniciatyvos skatina bendradarbiavimą tarp mokinių, mokytojų ir bendruomenės partnerių, kartu stiprindamos patyriminį mokymąsi už klasės ribų.

Siūlomas įgyvendinimo kelias

- Nustatyti tinkamą lauko erdvę sodo įrengimui;
- Pakviesti dalyvauti mokytojus, mokinius ir tėvus (globėjus, rūpintojus), bendruomenės partnerius;
- Paskirstyti bendras atsakomybes už priežiūrą;
- Integruoti sodo veiklas į projektinį mokymąsi.

Tikslinė grupė

Mokiniai, mokytojai, tėvai (globėjai, rūpintojai) ir bendruomenės partneriai

Laikotarpis

Planavimas ir pasirengimas:
6–8 savaitės

Įgyvendinimas ir naudojimas:
nuolat

Pavyzdys:

Mokykla gali įrengti nedidelį mokymosi sodą, kuriame mokinių grupės kartu su tėvais ar savanoriais dalyvauja sodinimo ir priežiūros veiklose, kurdamos bendras žaliąsias erdves.

Išlaidos

Nemokama arba labai mažai išlaidų reikalaujantis veiksmas.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Skatina bendradarbiavimą, atsakomybę ir aplinkosauginį sąmoningumą.

10 veiksmas.**Socialinio ir emocinio ugdymo refleksijos erdvių kūrimas mokyklos aplinkoje****Administracijos vaidmuo**

Šis veiksmas leidžia mokyklos vadovams integruoti socialinį ir emocinį ugdymą į fizinę mokyklos aplinką, įrengiant specialiai tam skirtas lauko refleksijos erdves, kurios skatina emocinį sąmoningumą ir savireguliaciją. Socialinio ir emocinio ugdymo refleksijos stotelės gali sudaryti neformalias galimybes mokiniams sustoti, atpažinti savo emocijas ar spręsti konfliktus už klasės ribų.

Vertinant organizaciniu požiūriu, tokių erdvių integravimas bendrose mokyklos vietose stiprina socialinį ir emocinį ugdymą kaip visos mokyklos požiūrį, o ne tik klasės veiklą. Administracijos vaidmuo yra svarbus nustatant tinkamas vietas, koordinuojant įrengimą ir užtikrinant prieinamumą skirtingoms amžiaus grupėms.

Siūlomas įgyvendinimo kelias

- Nustatyti tinkamas vietas mokyklos teritorijoje;
- Parengti paprastus refleksijos klausimus ar vizualinius elementus;
- Įrengti patvarius ženklus ar žymenis;
- Supažindinti su jų naudojimu per klasės valandėles ar susirinkimus;
- Skatinti savanorišką naudojimą per pertraukas ar pereinamuosius laikotarpius.

Tikslinė grupė

Visa mokyklos bendruomenė.

Laikotarpis

Planavimas ir įrengimas: 4–6 savaitės.

Naudojimas: visus mokslo metus.

Pavyzdys:

Galima sukurti „Jausmų taką“, sudarytą iš kelių refleksijos stotelių, įrengtų palei dažnai naudojamą taką mokyklos teritorijoje. Kiekvienoje stotelėje gali būti pateiktas vizualinis elementas (pvz., emocijų ratas, nusiramavimo strategijos ar trumpi refleksiniai klausimai, tokie kaip „Ką aš dabar jaučiu?“ arba „Kas man galėtų padėti nusiraminti?“).

Stotelės gali būti įrengiamos naudojant paprastas priemones, tokias kaip mediniai ženklai, dažyti akmenys ar laminuotos lentelės, išdėstytos nedideliais atstumais, kad mokiniai galėtų nuosekliai pereiti skirtingus refleksijos etapus (pvz., emocijų atpažinimą, priešasčių įvardijimą, įveikos strategijų pasirinkimą).

Be individualios emocijų reguliacijos skatinimo, tokių erdvių buvimas bendrose mokyklos vietose perteikia svarbią žinutę, kad emocinės patirtys yra pripažįstamos ir vertinamos mokyklos bendruomenėje. Tokiu būdu pati fizinė aplinka stiprina suvokimą, kad gerovė yra svarbi, o mokiniams suteikiama parama įveikiant kasdienius iššūkius.

Išlaidos

Nedidelės, galima naudoti antrines žaliavas.

Ugdomos socialinės ir emocinės kompetencijos

Skatina emocinį sąmoningumą, savireguliaciją ir atsakingą sprendimų priėmimą.

Literatūra

- Becker, C., Lauterbach, G., Spengler, S., Dettweiler, U., & Mess, F. (2017). Effects of regular classes in outdoor education settings: A systematic review on students' learning, social and health dimensions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(5), 485. <https://doi.org/10.3390/ijerph14050485>
- Catterall, J. S., Dumais, S. A., & Hampden-Thompson, G. (2012). The arts and achievement in at-risk youth: Findings from four longitudinal studies (Research Report No. 55). National Endowment for the Arts. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED530822.pdf>
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). (2020). CASEL's SEL framework: What are the core competence areas and where are they promoted? <https://casel.org/fundamentals-of-sel/>
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405–432. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x>
- Farrington, C. A., Maurer, J., McBride, M. R. A., Nagaoka, J., Puller, J. S., Shewfelt, S., Weiss, E. M., & Wright, L. (2019). Arts Education and Social-Emotional Learning Outcomes among K–12 Students: Developing a Theory of Action. Chicago, IL: Ingenuity and the University of Chicago Consortium on School Research.
- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 79(1), 491–525. <https://doi.org/10.3102/0034654308325693>
- Lietuvos Respublikos Seimas. (2011). Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>
- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2015). Geros mokyklos koncepcija. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f2f65120a7bb11e59010bea026bdb259>
- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2022). Gyvenimo įgūdžių bendroji programa. <https://www.emokykla.lt>
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė. (2021). 2021–2030 metų švietimo plėtros programa. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.2021-12-15>
- Maller, C. J., Townsend, M., Pryor, A., Brown, P., & St Leger, L. (2006). Healthy nature healthy people: 'Contact with nature' as an upstream health promotion intervention for populations. *Health Promotion International*, 21(1), 45–54. <https://doi.org/10.1093/heapro/dai032>
- Mann, J., Gray, T., Truong, S., Bryce, C., & Breunig, M. (2021). A systematic review protocol to identify the key benefits and efficacy of nature-based learning in outdoor educational settings. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(3), 1199. <https://doi.org/10.3390/ijerph18031199>
- Savina, E., Fulton, C., & Beaton, C. (2025). Teacher emotional competence: A conceptual model. *Educational Psychology Review*, 37, Article 40. <https://doi.org/10.1007/s10648-025-10018-2>
- UNESCO. (2020). Reimagining our futures together: A new social contract for education. UNESCO. <https://doi.org/10.54675/ASRB4722>
- UNESCO. (2024). Why the world needs happy schools: global report on happiness in and for learning. UNESCO Digital Library
- Weissberg, R., Durlak, J., Domitrovich, C., & Gullotta, T.P. (2015). Social and emotional learning: Past, present, and future. *Handbook for social and emotional learning: Research and practice*. 3–19.
- Winner, E., Goldstein T. & Vincent-Lancrin, S. (2013). Art for Art's Sake?: The Impact of Arts Education, Educational Research and Innovation, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264180789-en>.

Anna Aldén, Švedija

Anna – kraštovaizdžio architektė ir profesijos mokytoja, jau nuo 2002 m. dirbanti savivaldybės gamtos mokyklose Švedijoje. Ji veda užsiėmimus lauke 4–9 klasių mokiniams bei mokymus pedagogams apie ugdymą gamtoje, gamtos mokslus, gamtinę veiklą ir amatus. Savo darbe Anna dažnai pasitelkia vaizdus ir modelius, padedančius geriau suprasti ir įsivaizduoti mokymosi objektą.

Lotta Carlegård, Švedija

Lotta – ugdymo lauke specialistė ir mokytoja, nuo 2003 m. dirbanti su 4–9 klasių mokiniais, dėstanti anglų ir švedų kalbas. 2005 m. ji įkūrė „Klasę be sienų“ – gamtos mokyklą, kurioje dirba kaip mokytojų rengėja, lektorė ir autorė. 2007 m. išleido vadovėlį „Att lära in engelska ute“ (Anglų kalbos mokymasis lauke), yra knygos „Teaching in the Outdoor Classroom“ (Mokymas lauko klasėje) redaktorė. Lotta veda kursus ir paskaitas pradinių bei vidurinių mokyklų mokytojams, dalyvauja nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose, organizuoja gamtos ir kultūros pažintines veiklas per savo turizmo agentūrą Discover Dalarna.

Burak Delier, Turkija

Burakas – menininkas ir dėstytojas Sakarijos universiteto Menų, dizaino ir architektūros fakultete. Jis kuria tiek solo, tiek kolektyvinius projektus, nagrinėja meno ir politikos santykius bei kapitalizmo įtaką šiuolaikinei meno praktikai. Jo solo parodų sąrašas – „The Small Room of History“ (Karşı Sanat, 2022) ir „Freedom Has No Script“ (Iniva, Londonas, 2014), o kolektyviniuose projektuose – „Barmagazine: The Magazine That Thinks It's a Bar“ (2018). Burakas dalyvavo tarptautinėse parodose, tarp jų „Istanbul. Passion, Joy, Fury“ (Roma, 2015), „Unrest of Form“ (Viena, 2013), Taipėjaus bienalėse (2008 ir 2010) bei 10-ojoje Stambulo bienalėje (2007). Savo darbuose Burakas gyvenimą paverčia tyrimo objektu, kurdamas absurdiškas sankirtas, pasitelkdamas netradicines, improvizuotas taktikas ir kasdienio gyvenimo elementus.

Akvilė Girdzijauskaitė, Lietuva

Akvilė yra edukologijos magistrė, turinti patirties mokytojų kvalifikacijos tobulinimo ir projektų valdymo srityse. Aistra gamtai ir gyvūnams ją paskatino iš miesto persikelti į nedidelį kaimą, kur kartu su bendraminčiu Mindaugu Kazlausku įkūrė alpakų ūkį ir Miško briedžio mokyklą. Čia Akvilė jungia savo pedagoginę patirtį su tvarumo, bendruomeniškumo ir mokymosi gamtoje idėjomis.

Sigita Girdzijauskienė, Lietuva

Sigita baigė psichologijos studijas ir dirba Vilniaus universiteto Psichologijos institute ir Lietuvos įtraukties švietime centre. Pagrindinės mokslinių tyrimų sritys – vaikų ir paauglių mokymasis, jų elgesio ir emociniai sunkumai kognityviniai gebėjimai, kūrybiškumas bei gabumai. Ji yra daugybės seminarų mokytojams apie gabių vaikų ugdymą autorė ir vedėja. Vilniaus universitete, bendradarbiaudama su Miško briedžio mokykla, Sigita įgyvendina projektus, kuriuose taikomi ugdymo lauke principai bei gyvūnų padedamo ugdymo metodai.

Mindaugas Kazlauskas, Lietuva

Mindaugas yra filosofijos mokslų daktaras. Nuo 2007 m. dirba projektų vadovu, ekspertu ir vertintoju įvairiose organizacijose. Jo moksliniai tyrimai orientuoti į patyriminį mokymąsi, netradicinius ugdymo metodus, sąmonės sampratą bei žmogaus ir gyvūno santykius fenomenologinės filosofijos kontekste. Mindaugas yra vienas iš Miško briedžio mokyklos iniciatorių ir steigėjų bei ūkininkas Miško briedžio ūkyje.

Mürsel Koca, Turkija

Mürselis gimė 1985 m. Mürselis Turkijoje. 2003 m. baigė Eskişehir Anatolijos vidurinę mokyklą ir studijavo keramiką Anatolijos universitete (*Anadolu Üniversitesi*). 2014 m. pradėjo dirbti moksliniu bendradarbiu Sakarijos universiteto Keramikos ir stiklo katedroje. Šiuo metu Mürselis tęsia akademinę ir meninę veiklą, derindamas tyrimus ir kūrybą.

Stina Lindblad, Švedija

Stina yra ugdymo lauke specialistė ir biologijos mokslų magistrė, šioje srityje dirbanti nuo 2002 m. Ji įkūrė gamtos mokyklą „Sustainable Learning“, kurioje dirba kaip mokytojų rengėja, lektorė ir autorė. Stina yra kelių metodinių knygų mokytojams bendraautorė: „Att lära in svenska ute“ (Švedų kalbos mokymasis lauke), „Att lära in svenska ute 2“, „Att lära in SFI ute“ (Naujų kalbų mokymasis lauke), „Leka och lära genom fysisk aktivitet ute“ (Žaidimas ir mokymasis per fizinę veiklą lauke) bei „Teaching in the Outdoor“ (Mokymas lauko klasėje). Ji taip pat yra leidinio „Att lära in ute för hållbar utveckling“ (Mokymasis tvariam vystymuisi lauke) bendraautorė ir redaktorė. Stina veda kursus ir paskaitas mokytojams visose švietimo grandyse, daugiausia dėmesio skirdama darnaus vystymosi tikslams. Ji yra buvusi Gamtos mokyklų asociacijos pirmininkė ir Švedijos gamtos apsaugos draugijos vicepirmininkė.

Mamerta Ralytė, Lietuva

Mamerta dirba tarptautinių projektų administravimo vadove Vilniaus universiteto Filosofijos fakultete, kur padeda mokslininkams rengti ir koordinuoti mokslinių tyrimų iniciatyvas. Ji yra baigusi edukologijos magistrantūros studijas ir turi kelerių metų mokytojos patirtį Lietuvoje ir užsienyje, įskaitant Vietnamą, Kiniją ir JAV. Ji domisi socialiniu ir emociniu ugdymu bei mokymusi už klasės ribų, matydama šiuos metodus kaip prasmingus būdus stiprinti mokinių augimą ir gerovę. Ji taip pat dalyvauja įvairiuose tarptautiniuose projektuose, skatinančiuose švietimo inovacijas.

Laura Stašaitytė, Lietuva

Laura pagal išsilavinimą – filologė, o pagal pašaukimą – vertėja ir gamtos mylėtoja. Vilniaus universitete baigusi filologijos studijas, dirba kino ir vaikiškų knygų vertėja, o taip pat dalyvauja švietimo projektuose apie gamtosaugą ir lauko pedagogiką, domisi išgyvenimo lauke tema.

